

To og Halvtredstindstyvende Møde.

Lørdagen den 27de Januar 1881, Kl. 1.

Sekretæren, Hummeluhr, oplæste Protokollen for forrige Møde, som derefter blev understrevet.

Den eneste Sag paa Dagsordenen var:

Fortsættelse af første Behandling af Forslag til Lov om den borgerlige Retspleie.

Forhandlingen gjenoptoges.

Bale: Naar jeg tager Ordet, efterat tre Retskyndige have talt, maa jeg som Adkomst til at tage Ordet bemærke, at jeg allerede for 30 Aar siden anvendte tre Aar af min Levetid for at sætte mig ind i Retsordningen hertilands for, naar disse Spørgsmaal kom for, at kunne være inde i dem. De ere nu først komne for 30 Aar efter, og altsaa er denne Velighed til at benytte dette Kjendskab jo kommen for mig noget sent. Jeg maa bemærke, at i 1848, da disse Spørgsmaal kom for, var der en ganske anden levende Bewidsthed om Nødvendigheden af en Retsreform end den, der nu synes at være tilstede. Jeg har fra flere Sider hørt omtale det Ord: „Illusionerne fra 1848“, og naar jeg ser den Betragtningmaade, der nu raader i de Lovudkast, som her ligger for os, og den Opfattelse, der gjorde sig gjældende i 1848, saa maa jeg ganske vist sige, at jeg er bleven i høi Grad skuffet i denne Henseende. Men man maa jo tage Forholdene, som de ere, og det er paa Grundlag af Forholdene, som de nu for Tiden ere, at jeg vil gjøre dette Forslag og de dermed beslægtede til Gjenstand for nogle Betragtninger. Inden jeg gaar ind paa Enkelthederne, maa jeg gjøre en Grundfætning gjældende, som er denne: En Udvikling af Retsforholdene staar i et aldeles nøie Forhold til den Retsbewidsthed, som lever i Folket, den Trang til at trænge ind i disse Forhold, som lever i Folket. Er Folket fremmed for disse Spørgsmaal, vil det ogsaa derefter faae en Retsordning, som svarer til det større eller mindre Kjendskab til disse Forhold, det større eller mindre Interesse for disse Forhold. Forholdet er aldeles som med den Skolelov, der har været forelagt og forhandlet saa ofte. Folket faar en Skolelov, som staar i Forhold til de Krav, som Folket kan gjøre til større eller mindre Forandringer i den Retning. Naar vi have levet et Par hundrede Aar under en enevældig Regjering, saa vil det jo sige sig af sig selv, at Rets-

forholdene, Retsordningen har maattet rette sig efter den Regjering, der herskede i Landet. Saaledes er ogsaa Skoleloven af 1814 et Udslag af den Betragtningmaade, som en enevældig Regjering nødvendig maatte lægge til Grund. Der var Ingen, der i 1814 tænkte paa, at man i 1849 skulde faae en saakaldt konstitutionel Forsatning, men Skoleloven var indrettet ligesom efter den Nødvendighed, der maatte ligge i, at den enevældige Regjering ligesom enhver anden Regjering maatte sørge for, at Beboerne fik et vist Lavmaal af Kundskaber. Derfor er det høist uretfærdigt, naar man taler om, at Skoleloven af 1814 er slet. Den var ganske udmærket efter de Forhold, hvorunder den blev given, og det er Synd, og det er en Misforstaaelse af Forholdene, naar Nogen, efterat den nye Tingenes Orden er kommen tilstede, stempler et saa udmærket Lovarbejde som noget Slet. Den var efter sin Tid noget særdeles Udmærket. (Stemmer: Det ligger ikke for!) Jeg kunde nok have Lyst til at stifte Ord med dem, der afbryde; det skal jeg ogsaa nok huffe dem paa, hvis jeg ikke kan faae Rolighed til at udtale mig. Jeg nævnte dette om Skoleloven som Sideskyfte til, hvad her foreligger; thi den Retsordning, vi nu have, er i de fleste Henseender særdeles god i Forhold til den Regjeringsform, hvorunder den blev given. Jeg vil henvise de ærede Medlemmer til et Par Lovarbejder, saaledes til Forordningen om Hof- og Stadsrettens Indretning af 15de Juni 1771. Jeg vil henvise Dem til de faa Præmisser, der gik forud for denne Lov, hvorledes man der samlede saavidt muligt Alt under een Ret. Man har virkelig ogsaa havt særdeles megen Nytte af dette Lovarbejde. Det andet Lovarbejde, jeg vil henvise de ærede Medlemmers Opmærksomhed paa, er Forordningen af 3die Juni 1796 angaaende Rettens vedbørlige og hurtige Pleie, som De kunne se nævnt i næsten enhver Stævning, da det er paabudt, at den skal paaberaabes. I Præmisserne til denne Lov ville De blandt Andet se, hvorledes Regjeringen under den daværende Regjeringsform søgte at sætte Stranker for Lovtrækteriets Krumveie (En Stemme: Hør!). Ja, det staar der i Præmisserne til denne Forordning. Jeg maa nu vende tilbage til den Grundbetragtning, jeg gjorde gjældende fra først af, at den Retsordning, et Folk faar, staar i et aldeles nøiagtigt Forhold til den Retsbewidsthed og den Interesse for Retsvæsenet, der lever i Befolkningen. Den kan hverken faae den ringere eller bedre, end den er. Jeg skal nu gjøre gjældende, at under de nuværende Forhold, hvor der hersker en overordentlig stor Mangel paa Kjendskab til og Mangel paa Interesse for disse Forhold, kan man ikke vente, at man vil faae et Lovarbejde, som svarer til den Forsatning, vi fik i 1849. Man er kommen langt bort fra de Grundfætninger, der bleve